

ВОЈВОДИНАШУМЕ
Петроварадин

Број: 2317/6-3/1

Датум: 25. 01. 2024. год.

СТРАТЕГИЈА УПРАВЉАЊА РЕПРЕЗЕНТАТИВНИМ ПОВРШИНАМА И ПОДРУЧЈИМА ВИСОКИХ ЗАШТИТНИХ ВРЕДНОСТИ

Концепт идентификације репрезентативних површина и подручја високих заштитних вредности заснован је на идеји да се за таква подручја дефинишу **циљеви газдовања** и обезбеде додатне (посебне) мере – **мере заштите** – које ће омогућити да се њихове вредности (атрибути) не деградирају или да оне на неки други начин буду под негативним утицајем газдовања. Важно је истаћи да избор репрезентативних површина и подручја високих заштитних вредности не подразумева њихово аутоматско искључивање из система газдовања (нпр. коришћење дрвета у шумама високих заштитних вредности), али значи да се активности газдовања морају планирати и имплементирати на начин који обезбеђује да се изабране вредности очувају или унапреде. Мере заштите ових простора и услови управљања њиховим изабраним вредностима дефинисани су усклађеним активностима газдовања у Основама газдовања шумама (интегрално газдовање функцијама шума) и другим планским документима.

Праћење стања (мониторинг) је основни део било ког система газдовања, јер омогућава проверу да ли су циљеви газдовања постигнути и да ли се примењени систем треба мењати. Да би се репрезентативне површине и подручја високих заштитних вредности сачували, ефекти газдовања се морају пратити са посебном пажњом. Међутим, како за газдовање овим просторима, тако и за мониторинг није могуће дати детаљна упутства за сваки тип репрезентативне и високе заштитне вредности, па је уместо тога потребно дефинисати основне индикаторе за њихово праћење.

Постоје бројни **индикатори** који се могу користити за праћење стања. За већину репрезентативних и високих заштитних вредности најбољи индикатор је квалитет станишта, јер станишне промене значе и претњу, како биодиверзитету, тако и другим вредностима. Зато се као општи индикатор обично узимају структура станишта, састав врста, склоп састојине итд. Важан индикатор је и здравствено стање, појава болести, штеточина, инвазивних врста и др. При избору индикатора треба тежити да су они јасно дефинисани и да се могу мерити. На пример, може се мерити стање ретких, рањивих и угрожених врста (строго заштићених и заштићених врста) или ендемских врста, број појединих врста птица, квалитет и проток воде, степен ерозије итд. Највећи део ових индикатора се прати квантитативно и квалитативно, али пошто то није увек могуће, понекад је потребно користити и описне индикаторе, што је нарочито случај при мониторингу рекреативних и/или духовних вредности. Треба бирати, по могућству, више индикатора на основу којих се са сигурношћу могу утврдити промене.

Оцена којом се утврђује постојање атрибута карактеристичних за репрезентативне површине и подручја високих заштитних вредности у зависности од нивоа и интензитета активности газдовања и јединствености ресурса на који се утиче, заснива се на одређеним вредностима, односно приоритетним функцијама како следи.

1. РЕПРЕЗЕНТАТИВНЕ ПОВРШИНЕ

1) Екосистеми или њихови делови у заштићеним подручјима у режиму заштите I степена и друга строго заштићена подручја, као и површине изван газдинског третмана.

Циљ(еви): Очување и заштита биодиверзитета превенцијом негативних утицаја и ефеката на изабрано подручје и очување стања популације(а) и повећање бројности врста.

Мере заштите: Строга заштита која је у сагласности са актима о заштити, где је дозвољен само научно-истраживачки рад и контролисана едукација (нпр. – нетакнута природа – шуме прашумског типа); идентификација и отклањање претњи; очување (заштита) природног станишта које на најбољи начин обезбеђује услове за раст и размножавање носиоца биодиверзитета; очување станишта са старим дрвећем; очување мозаичности терена; очување влажних ливада; очување оптималног водног режима; очување репродуктивних локација водоземаца; очување локација за гнезђење и колоније птица.

Индикатор(и): (Не)постојање шумарских активности (конзервација - пасивна заштита - очување постојећег стања) – одговор „не“ потврђује очување или унапређење изабраних вредности; у зависности од врста које су носиоци биодиверзитета, индикаторе представљају и површина бара и влажних ливада, површина ливада и пашњака, површина шума са аутохтоним врстама дрвећа, површина шума са старим дрвећем, количина мртвог дрвета у шуми; бројност и стање популације водоземаца; бројност и стање популације птица.

2) Екосистеми или њихови делови у заштићеним подручјима у режиму заштите II степена и друга заштићена подручја са истим режимом заштите.

Циљ(еви): Очување постојећих и повећање површина ретких и угрожених станишта, као и очување и повећање других вредности подручја.

Мере заштите: У погледу шумских екосистема, ограничено коришћење у складу са актима о заштити; идентификација ретких и угрожених станишта и отклањање опасности (претњи); спровођење мера и активности усмерених ка очувању и унапређењу постојећег стања станишта (нпр. пашарење и кошење као мере очувања травних површина и сузбијања инвазивних врста); интервентне мере на заштити екосистема по посебним условима заштите природе; супституција алохтоних врста дрвећа аутохтоним врстама по истеку опходње; програми и пројекти који у потпуности одржавају обим и интегритет ретких или угрожених станишта.

Индикатор(и): Површине постојећих ретких и угрожених станишта; бројност и заступљеност врста чиниоца ретких и угрожених станишта; постојање активности у циљу очувања или унапређења изабраних вредности (активна заштита – ограничено коришћење); оцена утицаја спроведених мера на ретка и угрожена станишта и друге вредности које их дефинишу.

3) Нове површине са спонтаним генеративним ширењем аутохтоних врста шумског дрвећа.

Циљ(еви): Очување аутохтоних врста шумског дрвећа и заштита биодиверзитета превенцијом негативних утицаја и ефеката на изабрано подручје.

Мере заштите: Спровођење неопходних мера неге и заштите и уклањање инвазивних и алохтоних биљних врста.

Индикатор(и): Постојећа површина која треба да буде једнака или већа од површине која дефинише претходно стање.

4) Постојеће површине појединих ретких и угрожених биљних врста, пре свега, аутохтоних врста шумског дрвећа (нпр. црна топола, бела топола, бела врба итд).

Циљ(еви): Очување аутохтоних врста шумског дрвећа и заштита биодиверзитета превенцијом негативних утицаја и ефеката на изабраним површинама.

Мере заштите: Спровођење неопходних мера неге и заштите и подстицање обнове и повећања бројности ретких и угрожених биљних врста.

Индикатор(и): Постојећа површина и/или број стабала који треба да буду једнаки или већи од површине и/или броја стабала који дефинишу претходно стање.

5) Постојеће површине са фенотипски најбољим и у одређеним условима најквалитетнијим састојинама одређених врста које се издвајају у циљу производње квалитетног семенског материјала.

Циљ(еви): Очување постојећих и повећање површина са фенотипски најбољим и у одређеним условима најквалитетнијим састојинама одређених врста које се издвајају у циљу производње квалитетног семенског материјала.

Мере заштите: Уклањање инфериорних семенских стабала око и у семенским састојинама; издвајање и обележавање семенских стабала; евидентирање обилности цветања и уroda; стимулисање приноса семена путем прореда и ђубрења; заштита семенских састојина од штеточина и болести; стручна контрола над правилностима бербе и здравственог стања шишарица, плодова и семена; контрола квалитета семена и садног материјала у складу са прописаним нормативима; анализе индивидуалне променљивости; анализе генеративног система размножавања; утврђивање критеријума за издвајање семенских стабала; разрада метода масовне и индивидуалне селекције; проучавање утицаја величине семенске састојине на квалитет семена; обављање категоризације семена према квалитету матичних стабала; експериментално рејонирање коришћења семена путем тестова потомства.

Индикатор(и): Постојећа површина и/или број стабала који треба да буду једнаки или већи од површине и/или броја стабала који дефинишу претходно стање; учесталост уroda; количина и квалитет семенског или садног материјала.

6) Постојеће површине изолованих подручја у којима се нису догодиле велике промене, обично услед промене климе или поремећаја попут оних које изазивају људи и где биљке и животиње типичне за регион могу да преживе (рефугијуми).

Циљ(еви): Очување постојећих и повећање површина рефугијума, као и очување и повећање других вредности подручја.

Мере заштите: Идентификација рефугијума и отклањање опасности (претњи); програми и пројекти који у потпуности одржавају обим и интегритет рефугијума; мере за обнављање и/или развој рефугијума.

Индикатор(и): Површина постојећих рефугијума; бројност и заступљеност врсте(а) чиниоца рефугијума; оцена утицаја спроведених мера на рефугијуме и друге вредности које их дефинишу.

2. ПОДРУЧЈА И ШУМЕ ВИСОКИХ ЗАШТИТНИХ ВРЕДНОСТИ

1) Екосистеми или њихови делови у заштићеним подручјима у режиму заштите I степена и друга строго заштићена подручја, као и подручја изван газдинског третмана.

Циљ(еви): Очување и заштита биодиверзитета превенцијом негативних утицаја и ефеката на изабрано подручје и очување стања популације(а) и повећање бројности врста.

Мере заштите: Строга заштита која је у сагласности са актима о заштити, где је дозвољен само научно-истраживачки рад и контролисана едукација (нпр. – нетакнута природа – шуме прашумског типа); идентификација и отклањање претњи; очување (заштита) природног станишта које на најбољи начин обезбеђује услове за раст и размножавање носиоца биодиверзитета; очување станишта са старим дрвећем; очување мозаичности терена; очување влажних ливада; очување оптималног водног режима; очување репродуктивних локација водоземаца; очување локација за гнезђење и колоније птица.

Индикатор(и): (Не)постојање шумарских активности (конзервација - пасивна заштита - очување постојећег стања) – одговор „не“ потврђује очување или унапређење изабраних вредности; у зависности од врста које су носиоци биодиверзитета, индикаторе представљају и површина бара и влажних ливада, површина ливада и пашњака, површина шума са аутохтоним врстама дрвећа, површина шума са старим дрвећем, количина мртвог дрвета у шуми; бројност и стање популације водоземаца; бројност и стање популације птица.

2) Екосистеми или њихови делови у заштићеним подручјима у режиму заштите II степена и друга заштићена подручја са истим режимом заштите.

Циљ(еви): Очување постојећих и повећање површина ретких и угрожених станишта, као и очување и повећање других вредности подручја.

Мере заштите: У погледу шумских екосистема, ограничено коришћење у складу са актима о заштити; идентификација ретких и угрожених станишта и отклањање опасности (претњи); спровођење мера и активности усмерених ка очувању и унапређењу постојећег стања станишта (нпр. пашарење и кошење као мере очувања травних површина и сузбијања инвазивних врста); интервентне мере на заштити екосистема по посебним условима заштите природе; супституција алохтоних врста дрвећа аутохтоним врстама по истеку опходње; програми и пројекти који у потпуности одржавају обим и интегритет ретких или угрожених станишта.

Индикатор(и): Површине постојећих ретких и угрожених станишта; бројност и заступљеност врста чиниоца ретких и угрожених станишта; постојање активности у циљу очувања или унапређења изабраних вредности (активна заштита – ограничено коришћење); оцена утицаја спроведених мера на ретка и угрожена станишта и друге вредности које их дефинишу.

3) Нове површине са спонтаним генеративним ширењем аутохтоних врста шумског дрвећа.

Циљ(еви): Очување аутохтоних врста шумског дрвећа и заштита биодиверзитета превенцијом негативних утицаја и ефеката на изабрано подручје.

Мере заштите: Спровођење неопходних мера неге и заштите и уклањање инвазивних и алохтоних биљних врста.

Индикатор(и): Постојећа површина која треба да буде једнака или већа од површине која дефинише претходно стање.

4) Постојеће површине појединих ретких и угрожених биљних врста, пре свега, аутохтоних врста шумског дрвећа (нпр. црна топола, бела топола, бела врба итд).

Циљ(еви): Очување аутохтоних врста шумског дрвећа и заштита биодиверзитета превенцијом негативних утицаја и ефеката на изабраним површинама.

Мере заштите: Спровођење неопходних мера неге и заштите и подстицање обнове и повећања бројности ретких и угрожених биљних врста.

Индикатор(и): Постојећа површина и/или број стабала који треба да буду једнаки или већи од површине и/или броја стабала који дефинишу претходно стање.

5) Постојеће површине са фенотипски најбољим и у одређеним условима најквалитетнијим састојинама одређених врста које се издвајају у циљу производње квалитетног семенског материјала.

Циљ(еви): Очување постојећих и повећање површина са фенотипски најбољим и у одређеним условима најквалитетнијим састојинама одређених врста које се издвајају у циљу производње квалитетног семенског материјала.

Мере заштите: Уклањање инфериорних семенских стабала око и у семенским састојинама; издвајање и обележавање семенских стабала; евидентирање обилности цветања и уroda; стимулисање приноса семена путем проредка и ђубрења; заштита семенских састојина од штеточина и болести; стручна контрола над правилностима бербе и здравственог стања шишарица, плодова и семена; контрола квалитета семена и садног материјала у складу са прописаним нормативима; анализе индивидуалне променљивости; анализе генеративног система размножавања; утврђивање критеријума за издвајање семенских стабала; разрада метода масовне и индивидуалне селекције; проучавање утицаја величине семенске састојине на квалитет семена; обављање категоризације семена према квалитету матичних стабала; експериментално рејонирање коришћења семена путем тестова потомства.

Индикатор(и): Постојећа површина и/или број стабала који треба да буду једнаки или већи од површине и/или броја стабала који дефинишу претходно стање; учесталост уroda; количина и квалитет семенског или садног материјала.

6) Постојеће површине изолованих подручја у којима се нису догодиле велике промене, обично услед промене климе или поремећаја попут оних које изазивају људи и где биљке и животиње типичне за регион могу да преживе (рефугијуми).

Циљ(еви): Очување постојећих и повећање површина рефугијума, као и очување и повећање других вредности подручја.

Мере заштите: Идентификација рефугијума и отклањање опасности (претњи); програми и пројекти који у потпуности одржавају обим и интегритет рефугијума; мере за обнављање и/или развој рефугијума.

Индикатор(и): Површина постојећих рефугијума; бројност и заступљеност врсте(а) чиниоца рефугијума; оцена утицаја спроведених мера на рефугијуме и друге вредности које их дефинишу.

7) Екосистеми или њихови делови у заштићеним подручјима у режиму заштите III степена и друга заштићена подручја са истим режимом заштите.

Циљ(еви): Очување предеоних, мозаичних и других вредности подручја.

Мере заштите: У погледу шумских екосистема, одрживо коришћење у складу са актима о заштити и FSC стандардима за одрживо газдовање шумама; спровођење мера и активности усмерених ка очувању и унапређењу постојећег стања екосистема (нпр. пашарење и кошење као мере очувања травних површина и сузбијања инвазивних врста); интервентне мере на заштити екосистема по посебним условима заштите природе; супституција алохтоних врста дрвећа аутохтоним врстама по истеку опходње; мере за обнављање и повезивање природних шумских екосистема и станишта која подржавају биолошку разноврсност; спровођење мера и активности које у потпуности одржавају обим и нетакнутост мозаика и одрживост њихових биодиверзитета, укључујући биљне и животињске индикаторске врсте, кључне врсте и/или групе кључних врста повезане са мозаичним екосистемима; заштитне зоне и одвојена подручја, при чему је свака комерцијална активност у подручјима која нису одвојена ограничена на операције ниског интензитета које у потпуности одржавају структуру, састав и њихову обнову.

Индикатор(и): Квалитет станишта (структура станишта, састав врста, склоп састојине, виталност стабала, здравствено стање итд.); постојање активности у циљу очувања или унапређења изабраних вредности (активна заштита – одрживо коришћење); оцена утицаја спроведених мера на предеоне и мозаичне елементе и друге вредности које дефинишу подручје.

8) За заштитне шуме, као шуме са приоритетном функцијом, могу да буду одређене:

- шуме које штите земљиште од водне (плувијалне и флувијалне) и еолске ерозије;
- шуме које непосредно штите изворишта водоснабдевања, врела, термоминерална и минерална изворишта;
- шуме које штите објекте (водене акумулације, железничке пруге, путеве) и насеља;
- шуме које чине заштитне појасеве (пољозаштитни, ветрозаштитни, снеготаштитни итд.).

Циљ(еви): Заштита земљишта од водне (плувијалне и флувијалне) и еолске ерозије и смањење ерозије (флувијалне и еолске); заштита изворишта водоснабдевања, врела, термоминерална и минерална изворишта; заштита објеката и насеља, подизање нових и очување постојећих заштитних појасева.

Мере заштите: Обнова и очување заштитних шума; подизање нових шума; продужавање опходње постојећих шума; подизање заштитних (buffer) зона; подизање заштитних појасева (ветрозаштитни, снеготаштитни...); обезбеђивање оптималне површине и структуре појасева у циљу побољшања њихове основне функције; проширење постојећих појасева коришћењем најмање 2-3 комплементарне (по могућству аутохтоне) врсте дрвећа и жбуња; садња врста са дубоким кореновим системом; садња врста са ниским тежиштем; спречавање фрагментације шуме; спровођење неопходних мера неге и заштите; спречавање стамбене изградње, викенд насеља и других објеката; спречавање употребе хемијског ђубрива, течног и чврстог стајњака; спречавање употребе пестицида, хербицида и инсектицида; спречавање узгајања, кретања и

испаше стоке; спречавање камповања и других окупљања људи; спречавање изградње и коришћења спортских објеката; спречавање изградње и коришћења угоститељских и других објеката за смештај гостију; спречавање продубљивања корита и вађење шљунка и песка; уклањање и спречавање изградње илегалних објеката; уклањање отпада и спречавање одлагања отпада и другог материјала; вршење других радњи којима се могу оштетити објекти или који могу отежати њихово одржавање.

Индикатор(и): Површина обновљених заштитних шума; површина и/или дужина заштитних зона која треба да буде једнака или већа од површине и/или дужине која дефинише претходно стање; површина и/или дужина заштитних појасева која треба да буде једнака или већа од површине и/или дужине која дефинише претходно стање; квантификација процеса ерозије; степен ерозије (I - V) – ексцесивна I, јака II, средња III, слаба IV, врло слаба V; површина заштићеног земљишта; бонитет земљишта; квалитет земљишта.

9) Шумска подручја или делови шумских подручја са неповољним својствима отицања и задржавања воде (нпр. влажна станишта и/или шуме поред влажних станишта која директно утичу на њих).

Циљ(еви): Обезбеђивање таквог стања шума које ће задовољити потребе за дефинисаном наменом шума; очување и побољшање стања шума у плавним подручјима у циљу унапређења водног режима; очување влажних станишта у циљу побољшања њиховог статуса.

Мере заштите: Успостављање такве састојинске структуре која ће омогућити максималну заштиту и унапређење водног режима; узгојним и уређајним мерама успоставити стање шума како је дефинисано постављеним циљем; мере за обнављање количина и квалитета вода; заштита и унапређење стања влажних станишта.

Индикатор(и): Површина и стање влажних станишта; степен седиментације и еутрофикације; дебљинска и старосна структура састојина; оцена утицаја осталих спроведених мера за заштиту влажних станишта.

10) Шумска подручја или делови шумских подручја који служе за побољшање секвестрације (уклањање вишка угљеника из атмосфере) и складиштење угљеника.

Циљ(еви): Израда студије изводљивости и пројеката за карбон кредите и изградња капацитета за развој и управљање пројектима у будућности.

Мере заштите: Обнова постојећих шума за израду пројеката карбон кредита (проста репродукција); подизање нових површина за израду пројеката карбон кредита (проширена репродукција); пасивна заштита (конзервација стања) постојећих шума на угроженим стаништима (нпр. продужити опходњу постојећих шума на пешчарским стаништима).

Индикатор(и): Израда студије изводљивости за карбон кредите; број пројеката за карбон кредите; квантификација везаног CO₂ из атмосфере и депоновање угљеника.

11) Шумска подручја или делови шумских подручја који имају функцију заштите од шумских пожара.

Циљ(еви): Смањење броја шумских пожара и повећање заступљености шума које су мање угрожене од пожара - шуме мешовите структуре различите старости дрвећа са учешћем лишћарских врста.

Мере заштите: Газдинским мерама утицати на квалитет шума; увести лишћарске врсте уместо четинарских; одржавати постојеће и градити нове противпожарне пруге (ПП пруге).

Индикатор(и): Мешовитост шума - однос заступљености лишћара и четинара; укупна дужина противпожарних пруга; повећање дужине противпожарних пруга.

12) Шумска подручја или делови шумских подручја које карактерише сезонска или само повремени концентрација важних миграторних врста (нпр. миграторне врсте птице, мрест риба итд.).

Циљ(еви): Очување подручја у циљу повећања бројности популација.

Мере заштите: Очување и заштита природних станишта миграторних врста; промена перцепције локалног становништва о важним миграторним врстама; смањење илегалних активности.

Индикатор(и): Бројност популација; почетак и дужина трајања присуства популација; подаци о изловљавању; подаци о илегалним активностима.

13) Делови шумских подручја са највећом концентрацијом шумских ресурса из којих локалне заједнице задовољавају своје основне животне потребе.

Циљ(еви): Стварање услова локалним заједницама за задовољење својих потреба.

Мере заштите: Сарадња са локалним становништвом по питању активности од интереса за локалну заједницу и развој потенцијала шумских подручја.

Индикатор(и): Количина сакупљених споредних шумских производа (гљиве, лековито биље, шумски плодови...); број домаћинстава која користе огревно дрво; количина продатог огревног дрвета; број грла стоке која се пуштају на испашу; број подстицаја локалном становништву (донације, субвенције, спонзорства итд.).

14) Подручја и предели од глобалног или националног културног, археолошког или историјског значаја (места светске баштине, споменици културе, споменици природе, археолошка налазишта итд.).

Циљ(еви): Очување значаја шумског подручја за традиционални идентитет локалне заједнице.

Мере заштите: Динамику радова прилагодити тако да они не ометају локалитете од интереса за локалну заједницу; уколико се ради о шумама које штите локалитете од интереса за локалну заједницу, радове прилагодити тако да не дође до трајног нарушавања амбијента (остављати одређене заштитне зоне, обнову шуме спроводити у етапама, по потреби продужити опходњу).

Индикатор(и): Број локалитета од интереса за локалну заједницу; стање локалитета од интереса за локалну заједницу; број и врсте активности на очувању локалитета од интереса за локалну заједницу; број посетилаца.

15) За шуме са посебном наменом, као шуме са приоритетном функцијом, могу да буду одређене:

- шуме које су погодне за излетишта и рекреацију;
- шуме које су погодне за здравствени туризам и шумски wellness;

- шуме које су погодне за научна истраживања и едукацију;
- шуме које су погодне за школе у природи (нпр. River's schools);
- шуме које су од културно-историјског значаја;
- шуме које су од верског и/или светог значаја;
- шуме које су од посебног интереса за народну одбрану.

Циљ(еви): Очување значаја шумског подручја за традиционални идентитет локалне заједнице.

Мере заштите: Спроводити неопходне мере неге и заштите; приликом обнове шума, остављати одређена стабла или групе стабала, ако она имају неки посебан значај за културни идентитет и традицију подручја; динамику радова прилагодити тако да они не ометају рекреацију, образовне, културне и верске догађаје; уколико се ради о шумама које штите неки објекат са посебним идентитетом, радове прилагодити тако да не дође до трајног нарушавања амбијента (остављати одређене заштитне зоне, обнову шуме спроводити у етапама, по потреби продужити опходњу); прикупљати податаке о очекиваном броју посетилаца у односу на простор у коме бораве; пројектовати нову и реконструисати постојећу инфраструктуру; набавити нову опрему (нпр. чамце, катамаране и друга пловила); прикупљати податке о очекиваном броју студената, ђака, предавача у односу на простор у коме бораве; штампати брошуре, лифлете и други промотивни материјал; изградити видиковце (осматрачнице, платформе и др.); уредити учионице на отвореном, као и друге објекте у шуми који би служили извођењу наставе и предавања на отвореном.

Индикатор(и):

Број излетишта и места за рекреацију или описати сваке године постојећу ситуацију на терену не улазећи у квантификацију стања (описни индикатор); број посетилаца; број појединаца и/или група; број истраживача; број деце; број културних и верских манифестација; број и врсте активности на очувању културних и верских манифестација; број научних и стручних радова, студија, програма, пројеката, монографија, брошура, лифлета и др.; описати стање шума са традиционалним идентитетом не улазећи у квантификацију стања (описни индикатор).

3. ПРАЋЕЊЕ СТАЊА (МОНИТОРИНГ)

Када се индикатори изаберу треба утврдити систем мониторинга који ће омогућити праћење промена. Учесталост мерења зависи од брзине промене индикатора. У неким случајевима довољно је то чинити једном годишње, а у неким случајевима чешће после сваке промене. Генерално, може се рећи да мониторинг треба спроводити онолико често колико је потребно да се процени ефикасност мера које се користе за одржавање или унапређење изабраних вредности и треба га анализирати најмање једном годишње. Међутим, промене је могуће проценити и на основу упоређивања са другим локацијама, где су изабране исте или сличне вредности којима не прети угроженост.

Мониторинг је процес у коме се прикупљени подаци претварају у корисне информације, што омогућава доношење закључака о успешности газдовања. Један од најчешћих проблема мониторинга је што сакупљене податке углавном нико не анализира. Подаци су сами за себе најчешће бескорисни, због чега треба унапред одредити начин анализирања података, а то подразумева проверу:

- да ли су планирана мерења обављена на време;
- да ли су добијени резултати релевантни;
- да ли резултати указују на промене репрезентативних и високих заштитних вредности;
- да ли резултати утичу на газдовање и на који начин.

Ако резултати указују на негативне промене репрезентативних и високих заштитних вредности, треба анализирати начин газдовања и развијати нове концепте који ће бити у функцији одрживости репрезентативних и високих заштитних вредности. Међутим, не треба заборавити да се при анализама морају уважавати и природни фактори (нпр. све присутније климатске промене), који могу директно или индиректно утицати на процес деградације репрезентативних и високих заштитних вредности.

ДИРЕКТОР ПРЕДУЗЕЋА

Роланд Кокаи, маг. ек.